

ISSN: 2146-3042

DOI:

Teknostresin Muhasebe Meslek Mensuplarının Bireysel İş Performanslarına Etkisi: Kütahya İlinde Araştırma*

Ali KESTANE**

Ali ÖZBEK***

ÖZET

Bu çalışmada muhasebe meslek mensuplarının teknostres algularını ölçmekle birlikte onların bireysel iş performanslarına olan etkilerinin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Araştırma, Kütahya ilinde faaliyet gösteren 350 muhasebe meslek mensubunu [serbest muhasebeci (SM), serbest muhasebeci mali müşavir (SMMM) ve yeminli mali müşavir (YMM)] kapsamaktadır. Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odaları Birliği (TÜRMOB) tarafından yetkilendirilen ve Kütahya SMMM Odası'na kayıtlı meslek mensupları araştırmada önemli bir kısım olarak kabul edilmiştir. Belirtilen kısıt bağlamında 300 meslek mensubu ile iletişime geçilmiş ve 295 meslek mensubu araştırmanın örneklemini olarak belirlenmiştir. Araştırmada verilerin elde edilmesinde anket yöntemi benimsenmiştir. Elde edilen veriler, "Microsoft Excel 2016" programında kodlanarak "SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) 22.0" programına aktarılmış olup bu programda uygun analizler yapılmış ve sonuçlar düzenlenerek değerlendirilmiştir. Araştırmada, meslek mensuplarının karşı karşıya kalmış oldukları teknostresin, bireysel iş performanslarını artırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca gelecekte meslek mensuplarının motive edilmesi ve teknoloji kullanımı konusunda donanım sahibi olabilmelerine yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Muhasebe Meslek Mensupları, Stres, Teknostres, Bireysel İş Performansı

JEL Sınıflandırması: M40, M41, O32.

The Effect of Technostress on Individual Job Performance of Accounting Professionals: Research in Kütahya Province

ABSTRACT

In this study, it is aimed to measure the technostress perceptions of accounting professionals and to reveal their effects on their individual job performances. The research includes 350 professional accountants [independent accountant (IA), independent accountant financial advisor (IAFA) and certified public accountant (CPA)] operating in Kütahya. Turkey's Union of Chambers of Certified Public Accountants (TURMOB) authorized and registered by the CPA profession to Kütahya Chamber has been recognized as a significant constraint on research. In the context of the mentioned constraint, 300 professionals were contacted and 295 professionals were determined as the sample of the study. The survey method has been adopted to obtain data in the research. The data obtained were coded in the "Microsoft Excel 2016" program and transferred to the "SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) 22.0" program. In this program, appropriate analyzes were made and the results were arranged and evaluated. In the study, it was concluded that the technostress that accounting professionals faced increased their individual work performance. In addition, suggestions were made to motivate members of the profession in the future and to have them equipped with technology use.

Keywords: Accounting Professionals, Stress, Technostress, Individual Job Performance

Jel Classification: M40, M41, O32.

* Bu makale, 23-25 Nisan 2021 tarihleri arasında gerçekleştirilen VI. Uluslararası Muhasebe ve Finans Sempozyumunda bildiri olarak sunulmuştur.

Makaledeki anket çalışmasının, Kilis 7 Aralık Üniversitesi Etik Kurulu'nun 03.03.2021 tarihli 2021/07 sayılı toplantısında, etik açıdan uygun olduğuna karar verilmiştir.

Makale Gönderim Tarihi: 08.05.2021, **Makale Kabul Tarihi:** 24.05.2021, **Makale Türü:** Nicel Analiz

** Dr. Öğr. Üyesi, Kilis 7 Aralık Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, alikestane@kilis.edu.tr, ORCID: 0000-0002-7049-0354.

*** Dr., Eskişehir SMMM Üyesi, smmmaliozbek@gmail.com, ORCID: 0000-0001-9183-6513.

1. GİRİŞ

Stres kavramı ile bütünleşmiş olan teknostres, günlük hayat akışında çok sık kullanılan kavramlardan birisi haline gelmektedir. Teknoloji kullanımından kaynaklanan ve insanların davranışları, tutumları, becerileri, psikolojileri üzerinde olumsuz etkiler gösterebilen bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Bilgi ve iletişim teknolojilerinden kaynaklanan olumsuz bir durum olarak görülen teknostres kavramı kişiler üzerinde kaygıya da yol açabilmektedir. İşletmeler genelinde ve çalışanlar arasında yaşanan bu durum iş yeri üretkenliğini engellemekte, çalışanların bağlılığını ve iş memnuniyetini azaltmakla birlikte çalışanların iş performansını da azaltabilmektedir. Bu nedenle teknostresin sonuçları yaygın ve maliyetli olabilmektedir. Bunun yanı sıra sadece çalışanları ve işletmeleri değil aynı zamanda küresel ekonomiyi etkileyerek dünya ekonomileri üzerinde ciddi etkilere sahip olabilmektedir (Boyer-Davis, 2018: 48). Özellikle günümüzde teknoloji iş yerlerinin ayrılmaz bir parçası haline gelmektedir. Bilgisayarlar ve çeşitli bilgi iletişim teknolojilerinin kullanımı, çalışanların iş yaşantılarını kolaylaştıran bir nitelik kazanmaktadır. Ancak ilgili durum teknoloji kullanımının faydalarının yanı sıra iş yaşantılarında çeşitli sorunlara da yol açabilmekte ve teknostresin oluşmasına zemin hazırlayabilmektedir (Sellberg ve Susi, 2014: 187). Bu noktada iş dünyasında yeni bir kavram olarak kendine yer edinen teknostres kavramına açıklık getirilmesi yararlı olacaktır.

Stres bir kişinin çevresel baskı ve taleplere karşı vermiş olduğu fiziksel ya da zihinsel tepki olarak tanımlanabilmektedir. Stres bu tanımlamayla kişilerin sadece fiziksel sağlığını değil aynı zamanda psikolojik sağlığını da etkileyebilmektedir. Günlük yaşam içerisinde stresi başarılı bir şekilde yönetebilenler rahatlamayı ve hayattan keyif almayı kolaylıkla öğrenebilmektedirler (Vinita vd., 2019: 75). Bahsedilen stres kavramına yeni bir bakış açısı getiren “Teknostres” kavramı; bir kişinin teknolojilere karşı sağlıklı bir şekilde uyum sağlayamamasından kaynaklanan bir tür hastalık olarak açıklanabilmektedir. Bir başka ifadeyle teknostres; temelde kişinin teknolojiye meydana gelen düzenli değişiklikleri olumlu bir şekilde yönetemediğini hissettiği anda ortaya çıkan bir durum olarak ifade edilebilmektedir (Kumar vd., 2017: 403-404). Diğer bir ifade ile teknostres; stresin bir çeşit alt boyutu olup teknoloji kullanımından kaynaklanan bir tür maliyet olarak ifade edilebilmektedir.

Teknoloji alanında son yıllarda yaşanan hızlı değişimler toplumlar içerisinde bir çok insan arasında stresin artmasına neden olmaktadır. Teknoloji kullanım seviyesine hızla adapte olabilen, insanlar olduğu gibi teknolojiyi kullanamayan veya kullanımından rahatsız olan insanlar da bulunabilmektedir (Kumar vd., 2017: 403). Dolayısıyla işletmelerde modern bir stres türü olarak da karşılanan teknostres, daha çok çalışanların bilgi ve iletişim kaynaklarıyla etkileşiminden kaynaklanmaktadır. Bu bağlamda muhasebe meslek mensupları, iş kaybı tehdidinden kaynaklanabilecek güvensizlikle birlikte iş yerlerinde yeni teknolojilere uyum sağlama konusunda çeşitli sıkıntılar ya da belirsizlikler yaşayabilmektedirler. Meslek mensuplarının; i) mükelleflerle ilgili üzerlerine almış oldukları sorumluluk ve yükümlülükleri yerine getirebilmeleri için çalışma ortamlarında daha hızlı davranabilmesi ve daha fazla mesailer harcaması ile birlikte ii) gelecek beklentileri bakımından yeniden eğitim almaları mesleğin zorlu bir sürece girmesine neden olabilmektedir (Boyer-Davis, 2019: 49-50). Meslek mensuplarının teknolojiye kaynaklanan bir çok değişim karşısında ortaya çıkan zorlu

süreç ilgilileri strese sürükleyebilmekte ve bireysel performanslarını etkileyebilmektedir. Çalışma hayatında bilgiye duyulan ihtiyaçlar, doğrulama ve onaylama prosedürleri meslek mensuplarını iş yerlerinde bunalıma ve strese sürükleyebilmektedir. Gereken yeterliliklere sahip olamama kaygısı yaşayabilmektedirler. Teknolojiye karşı oluşan bağımlılık sonucunda ortaya çıkan teknostres; iş tatmini, örgütsel bağlılık ve düşük performansa sebep olabilmektedir. İlgili stresin arkasındaki nedenler aşağıdaki gibi sıralanabilmektedir (Vinitha vd., 2019: 77-78):

- Teknolojik değişimin hızlı bir şekilde artışı,
- Uygun eğitim eksikliği,
- Artan iş yükü,
- Teknolojiler içerisinde standardizasyon eksikliği,
- Yazılım ve donanımın güvenilirliği konusundaki sıkıntılar şeklinde olabilmektedir.

Teknostresin, fizyolojik, psikolojik ve hatta toplumsal etkileri bulunmaktadır. Fizyolojik olarak sağlık sorunlarını; psikolojik olarak kaygı, iş tatminsizliği ve işe olan bağlılığın azalmasını tetikleyebilmektedir. Ayrıca, zihinsel yorgunluğa ya da çalışanın yetersizlik duygusu içerisine kapılmasına yol açabilmektedir. Toplumsal düzeyde ise bilgi iletişim teknolojilerinin kötüye kullanımı, sosyal iletişim ve ağlarına zarar verebilmekte ya da büyük mali sıkıntılara yol açabilmektedir (Atanasoff ve Venable, 2017: 332). Ülkelerin çıkarmış oldukları dijital para birimleri, bulut ve entegre yazılımlar, blok zinciri, çeşitli muhasebe yazılım ve programları karşısında meslek mensuplarının pek çok teknolojiye ayak uydurmak zorunda kalacağı açıktır. Meslek mensuplarını işlerinde daha etkin ve verimli olabilmeleri için kendi beceri ve yeteneklerini geliştirmekle yükümlüdür. Aksi durumda teknoloji değişimlerinin meydana getireceği teknostres ile karşı karşıya kalabileceklerdir. Sonucunda ise bireysel iş performanslarının olumsuz yönde etkilenebileceği açıktır. Buradan hareketle iş performansı kavramına açıklık getirilmesi ve meslek mensuplarını karşı karşıya kalmış oldukları teknostres ile bireysel iş performansları arasındaki ilişkinin irdelenmesi yararlı olacaktır.

Performans kavramı “başarım” olarak ifade edilebilmektedir (www.tdk.gov.tr, 2021). Bir başka deyişle performans; kişilerin belirlenmiş amaçlar doğrultusunda yaptıkları çalışmaların, belirlenmiş ölçüt ve dönemlere göre değerlendirilmesi sonucunda ulaşılan sonuçlar şeklinde tanımlanabilmektedir (Tural, 2007: 7). İş performansı ise; iş görenlerin kendilerine verilen işleri yerine getirebilmek amacıyla yapmış oldukları eylemlerin ve çabaların sonucu olarak işlerini gerçekleştirebilme ya da amaçlarına ulaşabilme derecesi olarak tanımlanabilir (Altaş ve Çekmecelioğlu, 2015: 426). Dolayısıyla iş performansı, bir iş görenin bir işin yürütülmesindeki başarısı olarak da açıklanabilmektedir. Bu noktada bireysel iş performansı üç unsur altında ifade edilebilmektedir. Söz konusu üç unsur aşağıda yer almaktadır (Paşa, 2007: 84):

- Odaklanma: Çalışanın neler yapacağını bilmesidir.
- Yetkinlik: Çalışanın işlerini yapabilecek beceri ve yeteneklere sahip olabilmesidir.
- Adanma: Çalışanın işle ilgili katkı yapmaya istekli olmasıdır.

İşletmelerin, kurum ya da kuruluşlarının amaçlarına ulaşabilmesinde çalışanların sergileyecekleri performans önemli kabul edilmektedir. İlgili durum muhasebe meslek mensupları açısından değerlendirildiğinde ise performansı etkileyen her bir faktör kritik role sahiptir. Çünkü gerçekleştirmiş oldukları iş ve işlemlerde meslek mensuplarının sahip oldukları sorumluluk; ilgili işletmelerin, kurum ya da kuruluşlarının finansal durumunu ve yapısını derinden etkileyebilecek nitelik taşıyabilmektedir. Diğer taraftan işletmelerin üretmiş oldukları finansal bilgilere ihtiyaç duyan ilgililere dek yanlış bilgilerin sunulması riski artabilecektir. Finansal bilgilerin toplanması, kayıt altına alınması, sınıflandırılması, özetlenmesi, raporlanması ve analiz edilerek yorumlanması sürecinin başucunda yer alan meslek mensuplarının yeni teknoloji karşısında yeteneklerinin geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır. Ayrıca gerekli donanımların sağlanarak ülkemizde uygulamaya koyulan E-Defter, E-İrsaliye, E-Fatura, vs. uygulamalarda verimlilik sağlanması konusu meslek mensuplarının (SM, SMMM ve YMM) bireysel iş performanslarının önemini açıkça ortaya koymaktadır. Dolayısıyla bu çalışmada Kütahya ilinde faaliyet gösteren 350 meslek mensubunun karşı karşıya kalmış oldukları teknostresin bireysel iş performanslarına olan etkisinin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Doğru, tutarlı ve güvenilir bilgilerin elde edilmesi ve sonuçlarının doğru bir şekilde yorumlanabilmesi açısından; Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odaları Birliği (TÜRMOB) tarafından yetkilendirilen ve Kütahya SMMM Odası'na kayıtlı meslek mensupları araştırmada önemli bir kısıt olarak kabul edilmiştir. Belirtilen kısıt bağlamında 300 meslek mensubu ile iletişime geçilmiş ve 295 meslek mensubu araştırmanın örneklemini olarak belirlenmiştir. Muhasebe mesleğinin imajının güçlendirilmesi ve meslek mensuplarının iş performanslarının artırılması, işletmelerde teknolojiye bağlı olarak ortaya çıkabilecek stresin minimum düzeye indirilebilmesi ve önlem alınması bakımından bu çalışma ayrı bir önem taşımaktadır. Yapılan açıklamalardan hareketle bu çalışma iki ana bölümden oluşturulmuştur. Birinci bölümde, teknostres ile bireysel iş performansı kavramları açıklanarak literatürde yapılan çalışmalar incelenmiştir. İkinci bölümde ise Kütahya ilinde faaliyet gösteren meslek mensupları üzerinde yapılan uygulama çalışmasına yer verilmektedir.

2. LİRETÜRDE YAPILAN ÇALIŞMALAR

Teknostres ve bireysel iş performansı konuları üzerine ulusal ve uluslararası literatürde farklı alanlarda birçok çalışmaya rastlanılmaktadır. Fakat teknostresin muhasebe meslek mensuplarının bireysel iş performansları üzerindeki etkisine yönelik bilgi boşluğu bulunmakta ve ilgili konu merak uyandırmaktadır. Bu çalışmada, teknostresin meslek mensuplarının bireysel iş performanslarına etkisinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Yapılan bu çalışma ile muhasebe literatüründe yer alan bilgi boşluğunun doldurulması düşünülmektedir. Çalışma, uygulamada meslek mensuplarının teknostres düzeylerinin belirlenmesi ve ortaya çıkan problemlerin tespit edilmesi bakımından diğer çalışmalardan farkını ortaya koymaktadır. Buradan hareketle, teknostres ve iş performansı konuları kapsamında literatürde yapılan çalışmalar aşağıda açıklanmaktadır.

Kopuz ve Aydın (2020), hastane çalışanları üzerinde teknostresin etkisini belirlemeye yönelik gerçekleştirmiş oldukları çalışmada; genç çalışanların yaşlılara kıyasla daha fazla teknostres ile karşı karşıya kaldıkları sonucuna ulaşmışlardır. Eren ve Çiçeklioğlu (2020), tekstil sektöründe faaliyet gösteren çalışanların, kullanılan teknoloji bağlamında karşı karşıya kalmış oldukları teknostresin ölçülmesine yönelik gerçekleştirmiş oldukları çalışmada; çalışanların teknostres düzeylerinin yüksek olduğunu tespit edilmiştir. Ayrıca, çalışanların

davranışlarını yönlendiren aracı etkenlerin teknostres ile önemli düzeyde ilişkili olduğu belirtilmiştir. Doğrular'ın (2019) yapmış olduğu çalışmada ise, teknostresin verimlilik üzerindeki etkileri belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışma neticesinde teknostresin boyutlarından olan değişken teknoloji ile özel hayata etkileri boyutunun çalışanların verimlilikleri arasında pozitif ilişkilerin olduğu ortaya çıkartılmıştır. Teknostresin bu tür boyutlarının çalışanlar üzerinde verimliliği artırıcı etkileri olmasına karşın, diğer boyutları olan aşırı teknoloji yükü, teknolojiyi kullanma güçlüğü ve teknolojiye duyulan güvensizlik boyutlarının verimlilik ile aralarında ters yönlü ilişkilerin olduğu belirlenmiştir. Boyer-Davis (2019) tarafından muhasebe meslek mensuplarının teknostres ve işten ayrılma niyetleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacı ile yapılan çalışmada; muhasebe mesleğinde teknolojik stres ile işten ayrılma niyeti arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. Meslek mensuplarının işten ayrılma niyetlerindeki değişikliklerin, performanslarını da etkileyebileceği kanısına ulaşılmıştır. Yener (2018), teknostresin iş performansı üzerindeki etkisini tükenmişlik bağlamında araştırmış; duygusal tükenmişlik algısının teknostres ve iş performansı arasında aracı role sahip olduğunu tespit etmiştir. Bireylerin duygusal tükenmişlik algılarının iş performanslarının olumsuz etkileyebileceği kanısına ulaşılmıştır. Kumar ve diğerlerinin (2017) birlikte yapmış olduğu ortak çalışmada ise; bilgi teknolojileri alanında çalışan 149 uzman arasında uygulanan çalışmada teknostres ile iş performansı arasındaki ilişki incelenmiştir. Söz konusu çalışmada teknostres ile iş performansı arasında negatif yönlü bir ilişki belirlenmiş olup, teknostrese sahip olan çalışanların iş performansları üzerinde olumsuz etkilere sahip olduğu tespit edilmiştir. Tarafdar ve Diğerlerinin (2015) beraber yapmış olduğu çalışmada ise; çalışanlar üzerinde teknostresi yaratan koşullar ile iş performansları arasındaki ilişki irdelenmeye çalışılmıştır. Çalışma sonucunda teknostresi yaratan koşulların, çalışanların bireysel iş performansı üzerinde negatif etkilere sahip olduğu ortaya çıkartılmış, dolayısıyla teknostresin çalışanların iş performanslarında bir azalma meydana getireceği tespit edilmiştir. Suharti ve Susanto (2014), tarafından teknostresin çalışanların performansı üzerindeki etkilerinin belirlenmesine yönelik yapmış oldukları çalışmada; teknostresin çalışanlar üzerinde güçlü ve anlamlı bir etkiye sahip olduğunu tespit etmişlerdir. Söz konusu etkinin ters orantılı yani çalışanlar üzerinde teknostres seviyesinin ne kadar yüksekse çalışanların bireysel iş performansının o seviyede düşük olabileceği tespit edilmiştir. Dolayısıyla çalışanların bireysel iş performansının azalmasının şirketin performansının da düşmesine sebep olabilecektir. Hung ve Diğerlerinin (2014) yapmış olduğu çalışmada ise; 836 çalışandan topladıkları verileri incelemişlerdir. Çalışma sonucunda teknostresin alt boyutlarından biri olan aşırı teknoloji yükünün çalışanların performansları üzerinde artırıcı etkisinin olduğu sonucuna varılmıştır.

Literatür çalışmaları incelendiğinde yapılan çeşitli çalışmalarda çalışanlar üzerinde önemli bir faktör olarak görülen teknostresin iş performansları üzerinde etkilere sahip olduğu görülmüştür. Özellikle bu durum günümüzde gittikçe yaygınlaşan teknolojik yeniliklerin artmasıyla birlikte çalışanların hem fizyolojik hem de psikolojik açıdan durumlarını etkileyebilecek koşulların farkındalığına varılması ve çözüm önlemleri alınması bakımından büyük öneme sahiptir.

3. ARAŞTIRMA METODOLOJİSİ

Araştırmanın bu bölümünde, araştırmanın amacı ve önemi, kapsamı ve kısıtı, araştırmanın modeli ve hipotezi, verilerin elde edilmesi ve analizi ile ulaşılan bulgulara yer verilmekte olup aşağıda ayrıntılı bir biçimde açıklanmaktadır.

3.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

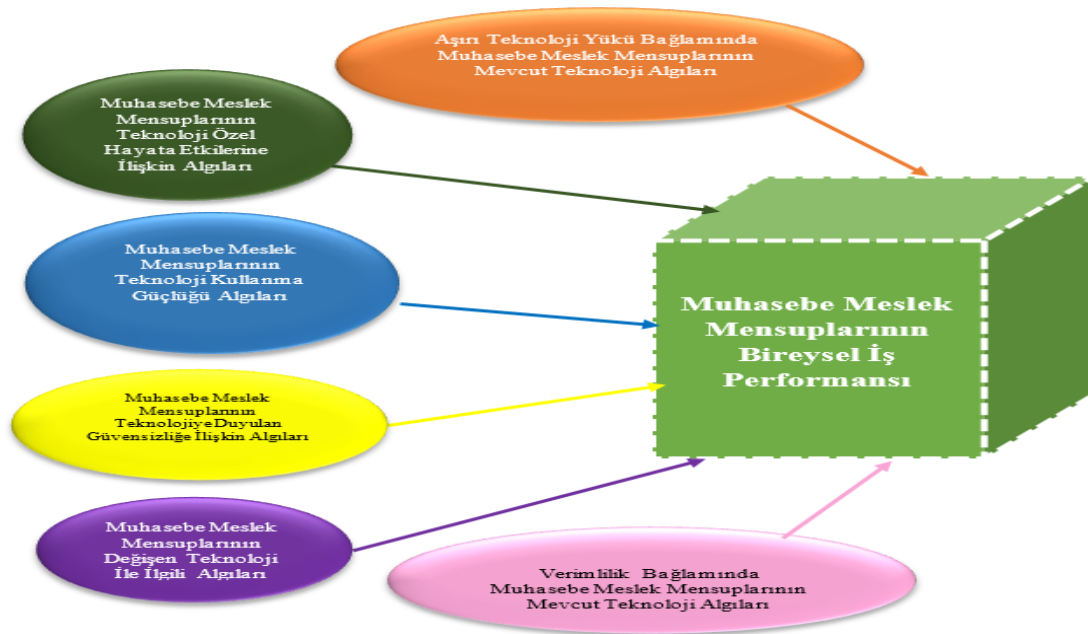
Bu araştırmada Kütahya ilinde faaliyet gösteren SM, SMMM ve YMM'lerin teknostres algılarının bireysel iş performanslarına etkisinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın amacı doğrultusunda; i) muhasebe meslek mensuplarının teknostres algılarının bireysel iş performansına etkisine ilişkin görüşlerinin araştırılması, ii) gelecekte muhasebe meslek mensuplarının iş performanslarının artırılması, iii) işletmelerde teknolojiye bağlı olarak ortaya çıkabilecek stresin minimum düzeye indirilebilmesi bakımından önlem alınması ve iv) muhasebe mesleğinin gelecekte imajının güçlendirilebilmesi bakımından çalışma ayrı bir öneme sahiptir.

3.2. Araştırmanın Kapsamı ve Kısıtı

Araştırma, Kütahya ilinde faaliyet gösteren; SM, SMMM ve YMM olarak görev yapan 350 muhasebe meslek mensubunu kapsamaktadır. Doğru, tutarlı ve güvenilir bilgilerin elde edilmesi ve sonuçlarının doğru bir şekilde yorumlanabilmesi açısından; Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odaları Birliği (TÜRMOB) tarafından yetkilendirilen ve Kütahya SMMM Odası'na kayıtlı meslek mensupları araştırmada önemli bir kısıt olarak kabul edilmiştir. Belirtilen kısıt bağlamında 300 meslek mensubu ile iletişime geçilmiş ve 295 meslek mensubu araştırmanın örneklemini olarak belirlenmiştir.

3.3. Araştırmanın Modeli ve Hipotezi

Bu çalışmada muhasebe meslek mensuplarının teknostres algılarının bireysel iş performansları üzerindeki etkisinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın amacına ulaşması konusunda ise aşağıda Şekil 1'de belirtilen model geliştirilmiştir.

Şekil 1: Muhasebe Meslek Mensuplarının Teknostres Algılarının Bireysel İş Performanslarına Etkisinin Belirlenmesine Yönelik Model

Yukarıda belirtilen modelden hareketle araştırmanın amacına uygun olarak bir ana hipotez oluşturulmuştur. Çalışmanın ana hipotezi; “**H₁**: Teknostresin muhasebe meslek mensuplarının bireysel iş performansı üzerinde anlamlı bir etkisi vardır.” şeklindedir. Oluşturulan ana hipotezin test edilmesinde ise ana hipoteze bağlı alt hipotezler geliştirilmiş ve aşağıda açıklanmıştır.

H_{1a}: Aşırı teknoloji yükü bağlamında mevcut teknolojinin muhasebe meslek mensuplarının bireysel iş performansı üzerinde anlamlı bir etkisi vardır.

H_{1b}: Teknolojinin özel hayata etkilerinin muhasebe meslek mensuplarının bireysel iş performansı üzerinde anlamlı bir etkisi vardır.

H_{1c}: Teknoloji kullanma güçlüğüünün muhasebe meslek mensuplarının bireysel iş performansı üzerinde anlamlı bir etkisi vardır.

H_{1d}: Teknolojiye duyulan güvensizliğin muhasebe meslek mensuplarının bireysel iş performansı üzerinde anlamlı bir etkisi vardır.

H_{1e}: Değişken Teknolojinin muhasebe meslek mensuplarının bireysel iş performansı üzerinde anlamlı bir etkisi vardır.

H_{1f}: Verimlilik bağlamında mevcut teknolojinin muhasebe meslek mensuplarının bireysel iş performansı üzerinde anlamlı bir etkisi vardır.

3.4. Verilerin Elde Edilmesi ve Analizi

Araştırmada verilerin elde edilmesinde anket yöntemi benimsenmiştir. Anket uygulamasının yapılabilmesi bakımından Kilis 7 Aralık Üniversitesi Etik Kurulu’ndan izin alınmıştır. Veriler 05/01/2021 – 05/03/2021 tarihlerinde anket tekniği ile muhasebe meslek mensuplarından elde edilmiştir. Veriler, pandemi süreci olmasından dolayı maske, mesafe ve hijyen kurallarına uygun olarak meslek mensuplarından elde edilmiştir. Uygulanan anketlerin içeriğinin oluşturulmasında daha önce güvenilirliği kanıtlanmış çalışmalardan (Doğrular, 2019; Günlük vd., 2017) yararlanılmıştır. Oluşturulan anket formu 36 ifade ve 3 gruptan oluşturulmuştur. Her bir ifade 1’den 5’e kadar kodlanmış ve katılma dereceleri “Kesinlikle Katılmıyorum”, “Katılmıyorum”, “Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum”, “Katılıyorum” ve “Kesinlikle Katılıyorum” şeklindedir. Birinci grupta; muhasebe meslek mensuplarının teknostres algılarının ölçülmesine yönelik 27 ifade yer almaktadır. İkinci grup ifadelerde, muhasebe meslek mensuplarının bireysel iş performanslarının ölçümüne ilişkin 4 ifade bulunmakta ve son olarak üçüncü grupta ise katılımcıların demografik ve betimsel özelliklerin belirlenmesine yönelik; cevaplayanın yaşı, pozisyonu, cinsiyeti, deneyim süresi ve eğitim durumuna ilişkin ifadeler yer almaktadır. Anketler aracılığı ile ulaşılan veriler, toplanarak düzenlenmiştir. Araştırmanın amacına ve niteliğine uygun olarak gözden geçirilerek kodlanmıştır. Kütahya ilinde araştırmanın yapıldığı dönemde 350 muhasebe meslek mensubunun (SM, SMMM ve YMM) aktif görevde olduğu tespit edilmiştir. Uygulamanın gerçekleştirilmesinde muhasebe meslek mensuplarının belirli bir kısmına erişim güçlüğü yaşanmasından dolayı 300 adet anket formu dağıtılmış ve elde edilen 295 adet anket formundan 288 tanesi değerlendirmeye uygun görülmüştür. Elde edilen anket adedinin, Kütahya ilinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarının önemli bir kısmını temsil

etmesi bu araştırmanın Kütahya ili için genellenebilirliğini göstermektedir. Bu bağlamda yapılacak olan değerlendirmelerin, ilgili araştırma dönemi içerisinde Kütahya ili sınırları dahilinde yapılması önemli görülmektedir. Elde edilen veriler, “Microsoft Excel 2016” programında kodlanarak “SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) 22.0” programına aktarılmış olup bu programda uygun analizler yapılmış (*güvenirlilik analizi, tanımlayıcı istatistikler, frekans dağılımı, parametrik olmayan korelasyon (Spearman's rho) analizi ve regresyon analizi* ve sonuçlar düzenlenerek değerlendirilmiştir.

İstatistiksel testlerin uygulanabilmesinin bazı varsayımların sağlanmasına bağlı olduğu, çeşitli araştırmalarda açıklanmaktadır. Bahsedilen varsayımların en önemlisi olarak ilgilenilen dağılımın normal dağılıma uygun olması olarak kabul edilmektedir. Uygulamada genel olarak verilerin normal dağılım sergileyen bir anakütleden geldiği varsayılmaktadır. Ayrıca bahsedilen bu durumun nedeni ise doğa ve insan davranışlarının genel olarak normal dağılıma uydurulması çabası olduğu görülmektedir (Özdamar, 2013: 103). Bu bağlamda parametrik testlerin uygulanabilmesi açısından; geçerlilik testleri sonucunda normal dağılım göstermemiş bir veri setinin olması halinde parametrik olmayan testler kullanılabilir (Baş, 2019: 96). Bu çalışmada elde edilen verilerin normal dağılıma sahip olup olmadığı tespit edilmiş ve verilerin normal dağılıma sahip olmamasından dolayı iki ya da daha fazla grup arasında ilişkinin ve yönünün belirlenmesinde parametrik olmayan *korelasyon (Spearman's rho) analizi*, bahsi geçen ilişkilerin nedenlerinin tespit edilmesinde ise *regresyon analizi* tercih edilmiştir (Eymen, 2007: 92-100).

4. BULGULAR VE DEĞERLENDİRME

Araştırmanın bu bölümünde, (i) katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin ulaşılan bilgiler; (ii) muhasebe meslek mensuplarının teknostres algılarının bireysel iş performanslarına etkisinin belirlenmesine yönelik ifadelerine ilişkin frekans analizi sonuçları, (iii) Korelasyon Analizi ve (iv) Regresyon Analizi sonuçları özetlenerek yorumlanmaktadır.

Araştırmada anket tekniği ile elde edilen verilerinin güvenilir, tesadüfi ve tutarlı olup olmadığını belirlemek için güvenirlilik analizi yapılmıştır. Bu analiz sonucu elde edilen Cranbach's Alpha'nın (güvenirlilik katsayı değeri- α) 0,60-0,79 arası çıkması durumunda, örneklemden elde edilen verilerin normal derecede güvenilir olduğu anlamına gelmektedir (Tanrıoğen, 2012: 176). Bu çalışmada ise tüm katılımcıların yer aldığı veriler için güvenirlilik analizi yapılmış ve α değeri ,687 çıkmıştır. Elde edilen sonuç çalışmanın normal derecede güvenilir olduğunu göstermektedir.

Tablo 1. Muhasebe Meslek Mensuplarının Demografik Özellikleri

	Açıklama	Sayı	Yüzde (%)		Açıklama	Sayı	Yüzde (%)
Deneyim Süresi	1 – 5 Yıl Arası	16	5,6	Yaş	25-29 Yaş Arası	32	11,1
	6 – 10 Yıl Arası	48	16,7		30-34 Yaş Arası	37	12,8
	11 – 15 Yıl Arası	81	28,1		35-39 Yaş Arası	55	19,1
	16 – 20 Yıl Arası	64	22,2		40-44 Yaş Arası	58	20,1
	21 Yıl ve Üzeri	79	27,4		45-49 Yaş Arası	52	18,1
						50 Yaş ve Üzeri	54
	Toplam	288	100		Toplam	288	100

Pozisyon	Serbest Muhasebeci		Cinsiyet	Kadın	
	Sayı	Yüzde		Sayı	Yüzde
	8	2,8		107	37,2
	Serbest Muhasebeci Mali Müşavir			Erkek	
	276	95,8		181	62,8
	Yeminli Mali Müşavir			Toplam	
	4	1,4		288	100
	Toplam				
	288	100			
Eğitim	Ön Lisans			Ön Lisans	
	13	4,5		Lisans	
	Lisans			Yüksek Lisans	
	251	87,2		Doktora	
	Yüksek Lisans			Toplam	
	23	8,0		288	100
	Doktora				
	1	3			
	Toplam				
	288	100			

Tablo 1'e bakıldığında araştırmaya katılan meslek mensuplarının pozisyonlarının büyük bir çoğunluğunun serbest muhasebeci mali müşavirlerden oluştuğu görülmektedir. Meslek mensuplarının yaşlarının çoğunlukla 40-44 yaş (%20,1) aralığında olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılanların 107 (%37,2) kişisi bayan ve 181 (%62,8) kişisi erkektir. Meslek mensuplarının eğitim durumu ise; ön lisans 13 (%4,5) kişi, lisans 251 (%87,2) kişi, yüksek lisans 23 (%8,0) kişi ve doktora 1 (%3) kişi şeklinde dağılmıştır. Deneyim süreleri bağlamında çoğunluğunun 11-15 yıl (%28,1) aralığında olduğu görülmektedir.

Tablo 2. Teknostresin Muhasebe Meslek Mensuplarının İş Performansına Etkisine İlişkin Görüşler

İFADELER	Açıklamalar	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
		1	5	1	5
Aşırı Teknoloji Yükü	Mevcut Teknoloji Nedeniyle;				
1) A1	Çok daha hızlı çalışmak zorunda kalıyorum.	17	%5,9	65	%22,6
2) A2	Çok kısıtlı bir zaman diliminde çalışmak zorunda kalıyorum.	7	%2,4	78	%27,1
3) A3	Gereğinden daha fazla çalışmam gerekiyor.	14	%4,9	62	%21,5
4) A4	Teknolojik değişikliklere adapte olmak için çalışma alışkanlıklarımı değiştirmek zorundayım.	7	%2,4	89	%30,9
5) A5	Artan iş yükü daha iyi bir performans göstermemi gerektiriyor.	9	%3,1	91	%31,6
	Teknolojinin Özel Hayata Etkileri				
6) A6	Yeni teknolojiler ile ilgili bilgilerimi güncel tutmak için hafta sonlarımı ve tatilimi feda etmek zorundayım.	11	%3,8	82	%28,5
7) A7	Tatil sırasında bile iş ile irtibatta olmak zorundayım.	17	%5,9	81	%28,1
8) A8	Özel hayatımın teknoloji tarafından işgal edildiğini hissediyorum.	21	%7,3	82	%28,5
9) A9	Ailemle birlikte daha az zaman geçiriyorum.	17	%5,9	72	%25,0
	Teknoloji Kullanma Güçlüğü				
10) A10	İşimi tatmin edici bir şekilde yapabilmem için mevcut teknoloji hakkında yeterli bilgim yok.	74	%25,7	17	%5,9
11) A11	Teknolojik değişiklikleri anlamak ve yeni teknolojileri kullanabilmek için uzun zamana ihtiyacım var.	77	%26,7	23	%8,0
12) A12	Teknolojik becerilerimi yükseltme ve çalışmak için yeterli zaman bulamıyorum.	77	%26,7	11	%3,8
13) A13	Kurum için benden daha fazla teknoloji bilgisi olan yeni elemanlar bulabilirim.	74	%25,7	16	%5,6

14) A14	Yeni teknolojileri anlamak ve kullanmak benim için genellikle çok zordur.	71	%24,7	19	%6,6
Teknolojiye Duyulan Güvensizlik					
15) A15	İşimden olma korkusuyla iş arkadaşlarım ile bilgi paylaşımım yok.	73	%25,3	26	%9,0
16) A16	Benden daha iyi teknolojik becerileri olan iş arkadaşlarımı tehdit olarak görüyorum.	69	%24,0	23	%8,0
17) A17	İşini kaybetme korkusuyla arkadaşlarım arasında bilginin daha az paylaşıldığını hissediyorum.	67	%23,3	31	%10,8
18) A18	Yeni teknolojileri iş geleceğim için sürekli bir tehdit olarak hissediyorum.	54	%18,8	22	%7,6
19) A19	İşimi kaybetmemek için becerilerimi sürekli güncellemek zorundayım.	27	%9,4	55	%19,1
Değişken Teknoloji					
Kurumumuzda;					
20) A20	Bilgisayar ağlarında sık sık yeni güncellemeler vardır.	54	%18,8	46	%16,0
21) A21	Bilgisayar donanımında devamlı değişiklikler olur.	55	%19,1	34	%11,8
22) A22	Bilgisayar yazılımında devamlı değişiklikler olur.	7	%2,4	74	%26,0
23) A23	Kullandığımız teknolojilerde her zaman yeni gelişmeler vardır.	13	%4,5	75	%26,0
Verimlilik					
Mevcut Teknoloji;					
24) A24	Bana mümkün olandan daha iyi çalışmak için yardımcı oluyor.	12	%4,2	75	%26,0
25) A25	Verimliliğimi artırmak için bana yardımcı oluyor.	12	%4,2	91	%31,6
26) A26	İşimde daha iyi performans sergilememe yardımcı oluyor.	18	%6,3	80	%27,8
27) A27	İşimin kalitesini artırmak için bana yardımcı oluyor.	20	%6,9	63	%21,9
Bireysel İş Performansı					
28) B1	Hedeflerimi gerçekleştiririm ya da aşarım.	20	%6,9	71	%24,7
29) B2	Sorun çıktığında hızla çözerim.	17	%5,9	63	%21,9
30) B3	İşlerimi zamanında tamamlarım.	16	%5,6	71	%24,7
31) B4	Mutlaka kalite standartlarında ya da üzerinde hizmet üretirim.	15	%5,2	76	%26,4

Tablo 2'ye bakıldığında meslek mensuplarının 31 maddelik anket ifadelerine verdikleri cevaplar incelendiğinde, önemli çoğunluğunun “kesinlikle katılıyorum” seçeneğine yakın cevap verdikleri görülmektedir. Sadece 12., 13. ve 15. ifadelerde diğer ifadelere kıyasla daha fazla olumsuz seçenekleri tercih ettikleri görülmektedir. Ancak tercih edilen olumsuz seçenekler incelendiğinde, teknoloji kullanma konusunda güçlük yaşanmadığını ifade etmektedir. Elde sonuçlar, uygulama sahasında ki güncel gelişmeler ile örtüşmektedir. Meslek mensuplarının de ötesinde insan olarak değişime doğrudan adapte olma konusunda direnç olması ya da pasif kalınması, hali hazırda kullanılan materyaller ya da teknoloji ile işlerin yürütülebileceğine dair taşınan inancı ortaya koymaktadır.

Meslek mensuplarının demografik özelliklerinden hareketle karşı karşıya kalmış oldukları teknostres ile bireysel iş performansları arasındaki ilişkinin ve yönünün belirlenmesine yönelik korelasyon (Spearman's rho) testi yapılmış ve Tablo 3'te sunulmuştur. İzleyen adımlarda ise korelasyon analizi sonucunda aralarında ilişki bulunan değişkenler arasında neden-sonuç ilişkisi kurulması bakımından regresyon analizi sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 3. Teknostres ve İş Performansı İlişkisi

Teknostres ve İş Performansı Boyutları Bağlamında Korelasyon (Spearman's rho) Analizi			B1: Hedeflerimi gerçekleştireyim ya da aşarım.	B2: Sorun çıktığında hızla çözerim.	B3: İşlerimi zamanında tamamlarım.	B4: Mutlaka kalite standartlarında ya da üzerinde hizmet üretirim.
Aşırı Teknoloji Yüktü: Mevcut Teknoloji Nedeniyle	A1: Çok daha hızlı çalışmak zorunda kalıyorum.	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	,129* ,028 288	,240** ,000 288	,127* ,031 288	,189** ,001 288
	A4: Teknolojik değişikliklere adapte olmak için çalışma alışkanlıklarımı değiştirmek zorundayım.	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	,149* ,011 288	,181** ,002 288	,196** ,001 288	,122* ,038 288
	A5: Artan iş yükü daha iyi bir performans göstermemi gerektiriyor.	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	,137* ,020 288	,108 ,068 288	,177** ,003 288	,143* ,015 288
	A6: Yeni teknolojiler ile ilgili bilgilerimi güncel tutmak için hafta sonlarımı ve tatilimi feda etmek zorundayım.	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	,096 ,104 288	,139* ,018 288	,121* ,040 288	,120* ,042 288
	A24: Bana mümkün olandan daha iyi çalışmak için yardımcı oluyor.	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	,172** ,003 288	,172** ,003 288	,135* ,022 288	,123* ,037 288
	A26: İşimde daha iyi performans sergilememe yardımcı oluyor.	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	,348** ,000 288	,229** ,000 288	,126* ,032 288	,181** ,002 288
Verimlilik: Mevcut Teknoloji	A27: İşimin kalitesini artırmak için bana yardımcı oluyor.	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	,681** ,000 288	,473** ,000 288	,325** ,000 288	,274** ,000 288

Anlamlılık değeri; $p < 0,05$

Kütahya ilinde faaliyet gösteren meslek mensuplarının karşı karşıya kalmış oldukları teknostres ile bireysel iş performansları arasında ilişkinin belirlenmesine yönelik korelasyon analizi yapılmış ve Tablo 3'te sunulmuştur. Analiz sonucunda; meslek mensuplarının karşı karşıya kalmış oldukları teknostres ile bireysel iş performansları arasında pozitif yönde ve genellikle zayıf düzeyde bir ilişki bulunmuştur. Özellikle mevcut teknoloji kullanımı ile verimlilik sağlanması suretiyle iş performansının artırılması konusunda diğer boyutlara kıyasla pozitif yönde güçlü bir ilişki olduğu Tablo 3'te görülebilmektedir.

Tablo 3'te belirtilen, teknostres ile iş performansı arasında ilişki bulunan değişkenlerden hareketle bahsedilen ilişkilerin nedenlerinin ortaya koyulması bakımından izleyen aşamalarda regresyon analizi sonuçları sunulmuştur. Bu noktada meslek

mensuplarının sahip oldukları teknostres değişkenlerinden bireysel iş performansına doğrudan etki eden faktörler aşağıda tablolar halinde sunulmuştur.

Tablo 4. Teknostresin İş Performansı Üzerindeki Etkisi (B1)

Bağımsız Değişkenler	β	Std. Hata	t	p	R^2
A5: Artan iş yükü daha iyi bir performans göstermemi gerektiriyor.	,113	,067	1,689	,092	,470
A27: İşimin kalitesini artırmak için bana yardımcı oluyor.	,691	,054	12,736	,000	

Bağımlı Değişken: B1; Hedeflerimi gerçekleştiririm ya da aşarım.
Regresyon Analizi (Anlamlılık değeri; $p < 0,05$)

Tablo 4 incelendiğinde, ANOVA testi sonucunda meslek mensuplarının teknostres algıları ile bireysel iş performansları arasında pozitif yönde orta düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Ayrıca, meslek mensuplarının, bireysel iş performansı göstergelerinden birisi olan hedeflerini gerçekleştirmeleri, (R^2) %47 oranında A5 ve A27 ifadelerine bağlı olduğu tablodan anlaşılmaktadır. Meslek mensuplarının iş performansları konusunda hedeflerine ulaşmaları; artan iş yükü ve gerçekleştirilecek olan işin kalitesinden pozitif yönde etkilenmektedir. Elde edilen sonuçlar bütünleşik olarak değerlendirildiğinde; meslek mensuplarının karşı karşıya kalmış oldukları teknostresin, bireysel iş performanslarını artırdığı söylenilebilmektedir.

Tablo 5. Teknostresin İş Performansı Üzerindeki Etkisi (B2)

Bağımsız Değişkenler	β	Std. Hata	t	p	R^2
A1: Çok daha hızlı çalışmak zorunda kalıyorum.	,202	,053	3,805	,000	,282
A26: İşimde daha iyi performans sergilememeye yardımcı oluyor.	-,109	,060	-1,825	,069	
A27: İşimin kalitesini artırmak için bana yardımcı oluyor.	,449	,059	7,552	,000	

Bağımlı Değişken: B2; Sorun çıktığında hızla çözerim.
Regresyon Analizi (Anlamlılık değeri; $p < 0,05$)

Tablo 5 incelendiğinde, ANOVA testi sonucunda meslek mensuplarının teknostres algıları (A1 ve A27 bağlamında) ile bireysel iş performansları arasında pozitif yönde zayıf düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Fakat A26 ifadesi bağlamında bireysel iş performansları arasında negatif yönde zayıf bir düzeyde anlamlı ilişkinin varlığının belirtilmesinde yarar görülmektedir. Ayrıca, meslek mensuplarının, bireysel iş performansı göstergelerinden birisi olan sorunlara karşı hızlı çözüm üretmeleri, (R^2) %28,2 oranında A1, A26 ve A27 ifadelerine bağlı olduğu tablodan anlaşılmaktadır. Meslek mensuplarının iş performansları konusunda hızlı çözüm üretmeleri; daha hızlı çalışılması ve gerçekleştirilecek olan işin kalitesinden pozitif yönde etkilenmektedir. Fakat teknostresin daha iyi bir performans sergilenmesine engel oluşturduğu kanısını da belirtmekte yarar görülmektedir. Elde edilen sonuçlar bütünleşik olarak değerlendirildiğinde; meslek mensuplarının karşı karşıya kalmış oldukları teknostresin bireysel iş performanslarını düşürdüğünü göstermektedir. Fakat daha hızlı çalışılması ve gerçekleştirilen işin kalitesinin artırılması suretiyle sorunların hızlı bir şekilde çözülebileceğini ortaya koymaktadır.

Tablo 6. Teknostresin İş Performansı Üzerindeki Etkisi (B3)

Bağımsız Değişkenler	β	Std. Hata	T	p	R^2
A24: Bana mümkün olandan daha iyi çalışmak için yardımcı oluyor.	,106	,097	1,712	,088	,149
A27: İşimin kalitesini artırmak için bana yardımcı oluyor.	,320	,066	4,838	,000	
Bağımlı Değişken: B3; İşlerimi zamanında tamamlarım.					
Regresyon Analizi (Anlamlılık değeri; $p < 0,05$)					

Tablo 6 incelendiğinde, ANOVA testi sonucunda meslek mensuplarının teknostres algıları ile bireysel iş performansları arasında pozitif yönde zayıf düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Ayrıca, meslek mensuplarının, bireysel iş performansı göstergelerinden birisi olan işlerini zamanında tamamlamaları, (R^2) %14,9 oranında A24 ve A27 ifadelerine bağlı olduğu tablodan anlaşılmaktadır. Meslek mensuplarının iş performansları konusunda işlerini zamanında tamamlamaları; daha iyi çalışılması ve gerçekleştirilecek olan işin kalitesinden pozitif yönde etkilenmektedir. Elde edilen sonuçlar bütünlük olarak değerlendirildiğinde; meslek mensuplarının karşı karşıya kalmış oldukları teknostresin, bireysel iş performanslarını artırdığı söylenilebilmektedir.

Tablo 7. Teknostresin İş Performansı Üzerindeki Etkisi (B4)

Bağımsız Değişkenler	β	Std. Hata	t	p	R^2
A1: Çok daha hızlı çalışmak zorunda kalıyorum.	,146	,059	2,475	,014	,108
A27: İşimin kalitesini artırmak için bana yardımcı oluyor.	,166	,066	2,515	,012	
Bağımlı Değişken: B4; Mutlaka kalite standartlarında ya da üzerinde hizmet üretirim.					
Regresyon Analizi (Anlamlılık değeri; $p < 0,05$)					

Tablo 7 incelendiğinde, ANOVA testi sonucunda meslek mensuplarının teknostres algıları ile bireysel iş performansları arasında pozitif yönde zayıf düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Ayrıca, meslek mensuplarının, bireysel iş performansı göstergelerinden birisi olan kalite standartları ve üzerinde hizmet üretmeleri, (R^2) %10,8 oranında A1 ve A27 ifadelerine bağlı olduğu tablodan anlaşılmaktadır. Meslek mensuplarının iş performansları konusunda belirlenen kalite standartları ve üzerinde hizmet üretmeleri; daha hızlı çalışılması ve gerçekleştirilecek olan işin kalitesinin artırılmasından pozitif yönde etkilenmektedir. Elde edilen sonuçlar bütünlük olarak değerlendirildiğinde; meslek mensuplarının karşı karşıya kalmış oldukları teknostresin, bireysel iş performanslarını artırdığı söylenilebilmektedir.

Çalışma sonucunda elde edilen bulgular bütünlük olarak değerlendirildiğinde; ana hipotezi destekleyen sonuçlara ulaşılmakla birlikte karşıt sonuçlar da elde edilmiştir. Şöyle ki çalışmanın teması kapsamında; teknostres (aşırı teknoloji yükü boyutu altında mevcut teknoloji ve teknolojinin özel hayata etkileri alt boyutları kapsamında; verimlilik boyutu altında ise mevcut teknoloji boyutu kapsamında) ile bireysel iş performansı arasında istatistiksel anlamda pozitif yönde ilişki tespit edilmiştir. Fakat tespit edilen ilişkinin nedenleri incelendiğinde teknolojinin özel hayata etkileri ile bireysel iş performansı arasında neden sonuç ilişkisi tespit edilememiştir. Daha açık bir ifade ile uygulamada yeni teknolojilerin hayata geçirilmesi, meslek mensuplarının karşı karşıya kalmış oldukları teknostresi artırmış buna karşılık mevcut teknolojinin verimli kullanılması suretiyle yeni teknolojilere adaptasyon

sağlanarak bireysel iş performansının artırılmasına katkı sağlandığını göstermektedir. Ulaşılan sonuçlar incelendiğinde;

“**H_{1a}**: Aşırı iş yükü bağlamında mevcut teknolojinin muhasebe meslek mensuplarının bireysel iş performansı üzerinde anlamlı bir etkisi vardır.”

“**H_{1f}**: Verimlilik bağlamında mevcut teknolojinin muhasebe meslek mensuplarının bireysel iş performansı üzerinde anlamlı bir etkisi vardır.” hipotezleri kabul edilebilmektedir.

Fakat aşağıda belirtilen;

“**H_{1b}**: Teknolojinin Özel Hayata Etkilerinin muhasebe meslek mensuplarının bireysel iş performansı üzerinde anlamlı bir etkisi vardır.

H_{1c}: Teknoloji Kullanma Güçlüğü'nün muhasebe meslek mensuplarının bireysel iş performansı üzerinde anlamlı bir etkisi vardır.

H_{1d}: Teknolojiye Duyulan Güvensizliğin muhasebe meslek mensuplarının bireysel iş performansı üzerinde anlamlı bir etkisi vardır.

H_{1e}: Değişken Teknolojinin muhasebe meslek mensuplarının bireysel iş performansı üzerinde anlamlı bir etkisi vardır.” hipotezler incelendiğinde belirli durumlarda bireysel iş performansı ile aralarında ilişki kurulabilmesine rağmen neden-sonuç ilişkisi kurulamamaktadır. Söz konusu durum ise birden fazla değişken arasında ilişki olsa dahi bahsedilen ilişkilerin nedeni ya da geçerli bir dayanağı olmamasından dolayı rastlantısal bir olay olduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

Yukarıda yapılan açıklamalardan hareketle Kütahya ilinde faaliyet gösteren meslek mensuplarının karşı karşıya kalmış oldukları teknostres karşısında bireysel iş performanslarının optimum düzeye çıkarılması bakımından; i) değişen ve gelişen teknolojiler karşısında öncelikle bilgi sahibi olmaları, ii) değişime uyum sağlanması konusunda teknolojiye duyulan güvensizliğinin giderilmesi ve iii) yeni teknolojileri kullanma yetenekleri kazandırılması ve geliştirilmesi suretiyle gerek iş hayatlarının gerekse özel hayatlarının kolaylaştırılmasına yönelik önlemlerin alınması gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

5. SONUÇ

Günümüzde artan teknoloji kullanımı iş dünyasında yeni bir çağı başlatmış ve gerçekleştirilen faaliyetlerin dijital ortamlara taşınmasına yol açmıştır. Sonucunda ise işletmecilik faaliyetlerinin yapısı ve yönü değişime uğramıştır. Fiziki olarak gerçekleştirilen işlem süreçlerinin dijital ortamlara taşınması ile birlikte çalışanlardan yöneticilere birçok ilgili, çeşitli problemler ile karşı karşıya kalmışlardır. İlgili süreçte gerçekleştirilen faaliyetlerin niteliğine bağlı olarak kullanılan teknolojiye adaptasyon sağlama konusunda sorunlar ortaya çıkmıştır. Teknoloji kullanımında meydana gelen değişimler ve gelişmeler iş dünyasında stres algısını artırmış ve sonucunda teknostres kavramı doğmuştur. Hemen her alanda teknolojinin yoğun ve yaygın bir biçimde kullanılması insanların stres algısını artırmış ve motivasyonlarının dağılmasında pay sahibi olmuştur. Söz konusu durumdan muhasebe mesleği de kendisine düşen payı almıştır. Günümüz uygulamalarında işletmelerin

gerçekleştirmekte oldukları faaliyetlerin dijital ortamlara taşınması ile birlikte muhasebe mesleğinin icra edilmesinde de değişim ve dönüşüm süreci başlamıştır. E-defter, E-irsaliye ve E-fatura gibi araçlar ortaya çıkmış ve hazırlanan bilgi ve belgeler değişen teknoloji karşısında güncellenmeye başlamıştır. Meydana gelen değişimler ve gelişmeler muhasebe meslek mensuplarının teknostres algılarını hakkında merak uyandırmış ve bireysel iş performansları üzerindeki etkisi sorgulanmaya başlanmıştır.

Bu araştırmada Kütahya ilinde faaliyet gösteren SM, SMMM ve YMM'lerin teknostres algılarının bireysel iş performanslarına etkisinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın amacı doğrultusunda Kütahya ilinde faaliyet gösteren 300 muhasebe meslek mensubu ile iletişime geçilmiş ve 295 meslek mensubu araştırmanın örnekleme olarak belirlenmiştir. Meslek mensuplarının karşı karşıya kalmış oldukları teknostresin bireysel iş performansları üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Yapılan araştırma sonucunda; i) meslek mensuplarının iş performanslarının aşırı teknoloji kullanımına göre farklılık gösterdiği ve ii) hali hazırda kullanılan teknolojinin verimlilikleri bağlamında performanslarına pozitif yönde etkisi olduğu kanısına ulaşılmıştır. Diğer taraftan; i) teknolojinin özel hayata etkisi, ii) teknoloji kullanma gücü, iii) teknolojiye duyulan güvensizlik ile iv) değişken teknolojinin, meslek mensuplarının iş performansları ile düşük düzeyde ilişkili olduğu fakat söz konusu ilişkinin bir neden-sonuca bağlanamadığı tespit edilmiştir. Elde edilen sonuçlar bütünlük olarak değerlendirildiğinde teknolojinin, gerçekleştirilen muhasebe işlemlerinin; i) hızını ve kalitesini artırma, ii) meslek mensuplarının ortaya çıkan sorunlarla baş edebilmeleri ile iii) işleri zamanında ve istenilen kalite standartlarına uygun olarak yerine getirmeleri konusunda pozitif yönde bir değer yarattığı söylenebilmektedir. Bununla birlikte meslek mensuplarının teknostres ve iş performansları arasındaki ilişkiler incelendiğinde geliştirilmesi gereken yönlerinin olduğuna dikkat çekmekte yarar görülmektedir. Meslek mensuplarının fikir ve düşüncelerini paylaşması yoluyla teknostresten uzaklaşabilmeleri için ilgili kamu kuruluşlarına ve meslek kuruluşları olan oda yönetimleri ile TÜRMÖB'a önemli görevler düşmektedir. Oda yönetimlerinin, meslek mensuplarının motivasyonunun artırılmasına yönelik eğitimler, seminerler ve konferanslar düzenlemelerinin faydalı olacağı düşünülmektedir. Böylece meslek mensupları kendilerinin dikkate alındığını ve önemsendiğini hissedebilecek olup bu tür durumlar teknostres seviyelerinin azalması ve bireysel iş performanslarında olumlu gelişmelerin olabileceği açıktır. Ayrıca Gelir İdaresi Başkanlığı, Sosyal Güvenlik Kurumu, İş-kur vb. gibi ilgili kamu kuruluşlarının meslek mensuplarına mevzuat ya da kanun değişikliği ile ilgili bilgilendirmeleri zamanında yapmaları önemli görülmektedir. Eğitimler ve seminerler yoluyla muhasebe meslek mensupları ile iletişimde olmaları, teknolojik araç, gereç ve programları meslek mensuplarının ihtiyaçları doğrultusunda zamanında tedarik etmeleri önerilmektedir. Benzer araştırmaların, farklı ve daha büyük örneklemler üzerinde gerçekleştirilmesi uygulamada daha fazla fayda sağlayabilecektir.

KAYNAKLAR

- Altaş, Sabiha Sevinç - Çekmecelioğlu, Hülya Gündüz (2015), “Örgütsel Adalet Algısının İş Tatmini, Örgütsel Bağlılık ve İş Performansı Üzerindeki Etkileri: Okul Öncesi Öğretmenleri Üzerine Bir Araştırma”, Atatürk Üniversitesi İİBF Dergisi, 29, 3, ss.421-439.
- Atanasoff, Lynn - A.Venable, Melissa (2017), “Technostress: Implications for Adults in the Workforce”, The Career Development Quarterly Blackwell Publishing Ltd., 65, 4, pp.326-338.
- Baş, Metin (2019). “Bağlantılı K Örneklem İle Parametrik Olmayan Cochran Q Testi: BIST 100 Uygulaması”, Uluslararası Afro-Avrasya Araştırmaları Dergisi, 4, 8, ss.94-107.
- Boyer-Davis, Stacy (2019), “Technostress: An Antecedent Of Job Turnover Intention İn The Accounting Profession”, Journal of Business and Accounting, 12, 1, pp.49-63.
- Boyer-Davis, Stacy (2018), “The Relationship Between Technology Stress and Leadership Style: An Empirical Investigation”, Journal of Business and Educational Leadership, 8, 1, pp.48-65.
- Doğrular, Mustafa Mert (2019), Teknostresin Verimlilik Üzerine Etkisi, Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmış Doktora Tezi.
- Eren, Arif Selim - Çiçeklioğlu, Hüseyin (2020), “Örgütlerde Teknostresin Ölçümüne Yönelik Bir Alan Araştırması”, İşletme Araştırmaları Dergisi, 12, 3, ss.2927-2943.
- Eymen, U. Erman (2007), Spss 15.0 Veri Analiz Yöntemleri, http://yunus.hacettepe.edu.tr/~tonta/courses/spring2009/bby606/SPSS_15.0_ile_Veri_Analizi.pdf (25.02.2021).
- Günlük, Mehmet - Özer, Gökhan - Özcan, Murat (2017), “Meslek Memnuniyeti Ve Bireysel İş Performansı İlişkisinde Mesleki Bağlılığın Ara Değişken Etkisi: Muhasebe Meslek Mensupları Üzerinde Bir Çalışma”, International Review of Economics and Management, 5, 4, ss.1-22.
- Hung, Wei Hsi - Chen, Kuanchin - Lin, Chieh Pin (2014), “Does The Proactive Personality Mitigate The Adverse Effect Of Technostress On Productivity İn The Mobile Environment?”, Telematics and Informatics, 32, pp.143-157.
- Kopuz, Koray - Aydın, Gamze (2020), “Sağlık Çalışanlarında Teknostres: Bir Özel Hastane Örneği”, Ekonomi İşletme ve Maliye Araştırmaları Dergisi, 2, 3, ss.249-264.
- Kumar, Pardeep - Singh, Pavitar Parkash - Bhuchar, Vivek (2017), “A Study Of Techno Stress İn Relation to Job Satisfaction, Job performance And Mental Health Among IT Professionals”, International Journal of Education and Management Studies, 7, 3, pp.403-407.

- Özdamar, Kazım (2013). Paket Programlar ile İstatistiksel Veri Analizi I, Nisan Kitabevi, Eskişehir.
- Sellberg, Charlott - Susi, Tarja (2014), “Technostress İn The Office: A Distributed Cognition Perspective On Human–Technology Interaction”, *Cognition, Technology & Work*, Springer Nature B.V., 16, 2, pp.187-201.
- Suharti, Lieli - Susanto, Agung (2014), “The İmpact of WorkloadAnd Technology Competence On Technostress And Performance of Employees”, *Indian Journal of Commerce and Management Studies*, 5, 2, pp.1-7.
- Paşa, Muammer (2007), *Stresin Bireysel Performans Üzerindeki Etkileri ve Bir Uygulama*, Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış Doktora Tezi.
- Tarafdar, Monideepa - Pullins, Ellen - Ragu-Nathan, Ts (2015), “Technostress: Negative Effect On Performance And Possible Mitigations”, *Information Systems Journal*; Oxford, 25, 2, pp. 103-132.
- Tanrıöğen, Abdurrahman (2012), *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, 3. Baskı, Anı Yayıncılık, Ankara.
- Tural, Mehmet (2007), *Örgütlerde Performans Yönetimi: Bir Kamu Kuruluşundaki Performans Değerleme Sisteminin İncelenerek Karşılaşılan Sorunların Tespit ve Çözümüne Yönelik Bir Araştırma*, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış Doktora Tezi.
- Türk Dil Kurumu (2021), www.tdk.gov.tr, (Erişim Tarihi: 14.02.2021)
- Vinitha, S. - Devika, Kp. – Deborah Sharon, S. (2019), “Factors İnfluencing Technostress And İts İmpact On Work Performance İn An Automobile Company”, *International Journal on Global Business Management Research*, 8, 2, pp.75-81.
- Yener, Serdar (2018), “Teknostresin İş Performansı Üzerindeki Etkisi; Tükenmişliğin Aracı Rolü”, *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20, 2, ss.85-101.

